

Yayın Geliş Tarihi: 2024-03-14

Yayın Onay Tarihi: 2024-09-11

DOI No: 10.35343/kosbed.1452864

Nihal SAMSUM¹

Güvencesizlik ve Biyoiktidar Olarak Sosyal Politika

Insecurity and Social Policy as Biopower

Özet

Sosyal politika uygulamalarının artan güvencesizlik karşısında daha da önemli hale geldiği görülmektedir. Kırılma ve risk unsurlarının artışı ve sürekli yeniden üretimi, güvencesizliğin ve buna çözüm önerilerinin bir biyopolitik unsur olarak yönetimselliğin aracı olup olmadığı sorusunu akla getiriyor. Bu çalışmada güvencesizliğe çözüm önerisi olarak ortaya konulan sosyal politikaların, güvencesizliğin yeniden üretimi bakımından biyoiktidar aracı olarak ilişkisi tartışılmaktadır. Bu çalışmada Foucault, Lemke, Hardt ve Negri'nin biyopolitika, yönetimsellik, biyoiktidar, imparatorluk ve çokluk kavramlarına odaklanılarak sosyal politika ve güvencesizlik ilişkisinin tartışılmasına yer verilmektedir. Güvencesizlik koşullarının ortadan kaldırılması hedefi yerine bu koşulların yönetildiği sosyal politika anlayışı söz konusu kavramlar aracılığıyla eleştirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: biyoiktidar, biyopolitika, sosyal politika, güvencesizleşme, yönetimsellik.

Jel Kodu: J10

Abstract

It is observed that social policy practices have become increasingly important in the face of rising insecurity. The increase and continuous reproduction of vulnerability and risk factors raise the question of whether insecurity and its proposed solutions serve as tools for governance as a biopolitical element. This study discusses the relationship between social policies proposed as solutions to insecurity and the reproduction of insecurity in terms of their role as instruments of biopower. By focusing on Foucault, Lemke, Hardt, and Negri's concepts of biopolitics, governance, biopower, empire, and multitude, the study explores the relationship between social policy and insecurity. Instead of aiming to eliminate conditions of insecurity, the study critiques the approach of managing these conditions through social policy via these concepts.

Keywords: Biopower, biopolitics, social policy, precarity, governmentality.

Jel Code: J10

¹Nihal Samsum, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Politika Doktora Öğrencisi. nihalsamsum@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-6040-2277

GİRİŞ

Güvencesizlik, Fransa’da 1970’li yıllardan itibaren sosyal bir sorunu kavramsallaştırmak üzere kullanılmaktadır. Bundan önce kavramın kullanımı bireyin vurgulandığı ve bireyin içinde olduğu şartlar çerçevesinde kullanılmıştır. Dolayısıyla bireyin, ailesi ve toplumsal çevresi içerisindeki yoksulluğunu ifade eden güvencesizlik kavramı, bireylerin aileleri ile yaşamla ilişkilene biçimlerine ve toplumsal konumlanışlarına işaret eden bir kavrama dönüşmüştür. Bu bağlamda literatürde de güvencesizlik, yoksulluk ve güvencesizliğin birlikte kullanıldığı (*pauvreté- précarité*) ve ilişkisel olarak ele alındığı prekarite olma hali olarak algılanabilecek biçimde kullanılmaktadır (Barbier, s. 6-11). Güvencesizliğin sosyal bir sorun olarak kabul edilmesi, güvencesizliğe çözüm arayışlarını da beraberinde getirmiş, sosyal politika uygulama örnekleri de kurumsal anlamda varlık göstermiştir. Güvencesizliğin getirdiği mevcut ortak deneyimlere göre uygulamalar üreten sosyal politika, geleceğin barındırdığı riskler ve buna yönelik olasılıklar üzerinden de teorilerini geliştirmektedir. Bu açıdan sosyal politikanın “iktidar” tartışmalarından bağımsız düşünülmesi olanaksızdır. Nitekim sosyal politik uygulamalar, tarihsel olarak gelişen sosyal bir sorunu yönetme ihtiyacına dayanmaktadır. Bu durum hem güvencesizliğin ve sosyal politikanın hem de devletin kurumsal açıdan evrildiği yere işaret etmektedir. Devletin artan güvencesizlik ve bunun açığa çıkardığı sorunlar karşısında, kendini “bekçi” yani polisiye işlevinden ötesine taşıması gerekmiştir. Zamanla bu durum piyasanın dışarıdan bir el gibi devlet aracılığıyla iktidar oluşturduğu bir yönetime dönüşmüştür. Bugün ise aynı iktidar kurumlar aracılığıyla değil, bir bütün olarak kendi işleyişini kurumsallaştırmıştır (Castel, 2017, s. 249-284). Liberal kapitalizmin tarihini oluşturan dönüşümler iktidar biçimlerinde de dönüşümler yaratmaktadır. Üretim düzenindeki değişiklikler, iktidar biçiminin de buna uygun formüle edilmesini gerektirmiştir. Zor ve baskı gücünün yerine üretimdeki kar ilkesine riayet eden bir “*iktidar ekonomisi*”, toplumda bireyler olmayı ve bireylerin jest, tavır, tutum ve hissedişlerine varıncaya değin şekillendirildiği, “bedenselleşen iktidar” oluşumunu desteklemektedir (Lemke, 2016, s. 112). Literatürde yaygın olarak tartışılan sosyal politikanın kapitalist düzenin sürdürülebilir olmasının sağlanmasının bir yolu olarak, kapitalizmin açıklarına bir yama görevi gördüğü görüşünün temel dayanak noktasını, böyle bir yönetimselliğin olduğu fikri oluşturur. Güvencesizlik deneyimlerine bir cevap olarak şekillenen sosyal politikanın bu yönlü bir niteliğinin olması da kaçınılmazdır. Bu bağlamda kapitalist üretim modeli, üretim ve üretim ilişkilerini aşacak biçimde tarihsel olarak genişleyerek süregelen yönetimsel rasyonelitenin bütününe ifade etmektedir (Bidet, 2016, s. 43-44). Bu çalışmada da ele alınan konu sosyal politikayı gerektiren ve güvencesizlik üreten toplumsal koşulların yönetimselliğinin bir parçası olarak güvence arayışlarının biyopolitik yönüdür. Bu açıdan sosyal politikanın ve güvencesizliğin biyoiktidar aracı olarak rolü, kavramsal açıdan tartışılmaya çalışılmaktadır.

İktidar, özellikle tek başına belirleyiciliği görece azalan ulus devletlerin dönüşümüyle geleneksel anlamda tariflenemez bir boyut kazanmıştır (Robinson, 2010, s. 289-290). Küreselleşmenin de hız kazanmasının etkisiyle merkezlesizleşme ve sürekli yeniden üretim, parçalanma, bütünleşme, homojenleşme gibi kavramların da dahil edilerek tartışıldığı yönetim sorunu, iktidar mefhumunun güncellenmesini, günümüz sorunlarını anlamlandırabilmek için zorunlu kılmaktadır. Biyo-iktidar, hem bir merkezlesizleşmenin, hem de iktidarın her yerde olduğunun altını çizmektedir. Yaşamın üretilme biçimlerinde ve deneyimlerinde aranması gereken, tekil birey, kurum veya güç merkezlerinde değil, çoğullukta varlık bulan bir form olarak ele alınmaktadır (Lemke, 2015, s. 16). Bu nedenle bu çalışmada sosyal politika ve güvencesizleşme ilişkisi biyoiktidar kavramları ile sorgulanmaktadır. Liberalizm, kapitalizm ve sosyal ilişkilerdeki kesişim biyo-iktidar alanlarını

oluşturmakta bunların bütünü ise biyopolitikanın kaynağını yaratmaktadır. Tüm bunlarla birlikte sosyal politika tam da böyle bir kesişim alanının çoğulluğunu temsil etmektedir. Bu açıdan bu çalışmada sosyal politika aracılıklarının biyoiktidarlar bütünü olarak biyopolitika alanına nasıl dahil olduğuna bakılmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda bu çalışmada iktidar, biyoiktidar ve sosyal politika kavramları ilk başlıkta Foucault'nun analiz biçimi temel alınarak ilişkisel bir biçimde açıklanmaya ve tartışılmaya çalışılmıştır. İkinci başlıkta sosyal politikanın yönetimselliğin bir parçası olma durumunun kavramsal tartışması birinci başlıkla ilişkili biçimde ele alınmaktadır. Üçüncü başlık ile Hardt ve Negri'nin "çokluk, imparatorluk" gibi kavramlarla açıkladığı, biyoiktidar ve biyopolitik oluşumlara bakılmaktadır. Üçüncü başlığın önemi, iktidarın küresel düzeyde yaşanan gelişmelere paralel olarak aldığı biçimi anlamaya olanak vermesindedir.

1.Foucault'da İktidar, Biyo-iktidar, Biyopolitika ve Sosyal Politika

Foucault'nun iktidar analizinin özneliği, iktidarın ne yerleşik bir rızanın ürünü olarak kavranması ne de baskı ve şiddet sonucu doğması biçiminde ele alınmasındadır. Bilakis bu iki yaklaşımın da sorgulanmasına kendini dayandırır. İktidarın ya meşruiyet ve uzlaşma sorunuyla ya da sınırlama ve şiddet sorunuyla bağlantılandırılmasının sorgulamasını yapar. İktidar Foucault'da çeşitli biçimleri olan bir kavramdır. Dolayısıyla tek bir iktidar biçiminden ziyade iktidar ilişkileri bağlamında bir kavrayış önerir. İktidar ilişkileri çakışan ve çelişen stratejiler çokluğu olarak biçimlenir: "Hiç şüphe yok ki nominalist olmak gerekir: iktidar bir kurum ve bir yapı olmadığı gibi, onunla donanarak belli bir güç kazanabileceğimiz bir şey de değildir; belli bir toplumdaki karmaşık stratejik duruma atfedilen bir isimdir" (Lemke, 2015, s. 15). Bir başka önemli nokta ise Foucault'nun, iktidarın geleneksel olarak devlet, devlet kurumları ve politik iktidar olarak özdeşleştirilmesini sorgulamasıdır: "Genel anlamda, iktidar mekanizmaları tarihte asla fazla incelenmemiştir. İktidarı elinde tutan kişiler incelenmiştir. Bu, krallarla, generallerle ilgili anekdotlar tarihiydi. Bunun karşısına da kurumların tarihi çıkarıldı, yani iktisat karşısında üst yapı olarak kabul edilen şeyin tarihi çıkarıldı" (Foucault, 2007, s. 35). Bu eleştiri ile makro politik bakış yerine Foucault, mikro politik bir bakış açısını geçirir. Bu bağlamda iktidar süreçleri, en yukardan başlayıp en aşağıya doğru gerçekleşmezler. Aksine devletin ortaya çıkışı ve işleyişi toplumdaki iktidar ilişkilerinin çokluğu ve çeşitliliğinden kaynaklanır. Bu nedenle devletin yıkımı ya da denetlenebilir hale gelmesi, iktidar biçimlerinin yıkımı veya denetlenebilirliği anlamına gelmemektedir. İktidar ilişkilerinin baskı, zor araçları ile şekillendirildiği ve sürekli yeniden üretimin çıkarlarına hizmet ettiği düşüncesi de Foucault tarafından sorgulanır. Ona göre bu türden bir fikir iktidar ilişkilerini sınırlama, zor veya şiddet uygulamalarına indirger veya yalnızca toplumsal kimlikleri ve bedensel deneyimleri nasıl üretip değiştirdiği dikkate alınmadan iktidar ilişkilerinin maddi var oluş biçimlerine odaklanılmış olur (Foucault, 2005, s. 16-17). İktidar ilişkileri, üretici bir boyutu gerektirir: bireysel ve kolektif deneyimlere izin verir, bilgi ve pratiğin de yeni biçimlerde hayata geçirilmesini teşvik eder: "İktidarın etkilerini olumsuz terimlerle tanımlamayı tek seferde ve topluca bırakmalıyız: iktidar "dışlar", "bastırır", "sansürler", "ayırır", "gizler", "örtbas eder". Aslında iktidar, üretir; gerçekliği üretir, nesnelerin alanlarını ve hakikat ritüellerini üretir" (Lemke, 2015, s. 13-17). Dolayısıyla Foucault'nun iktidar ilişkileri kavramı, kapitalizm bağlamında gelişen sınıf ilişkilerinin tek yönlü, devletin ele geçirilmesiyle bir sınıfın iktidarının diğer sınıfın iktidarı ile yer değiştirebileceği ve bu yolla iktidar sorununun çözülebileceği biçimindeki bir iktidar mefhumunu da reddeder.

Foucault 17. Yüzyıl ile birlikte gelişmeye başlayan yeni bir iktidar biçimi olarak üretici iktidarın yeterince anlaşılmadığını ifade eder. Devlet ve kurumları ile tek bir merkez halinde anlaşılacak iktidarın

aksine yeni iktidar formu yaşamı yönetmeyi, güvence altına almayı, geliştirmeyi ve kontrol etmeyi amaçlamaktadır ve Foucault çalışmalarını bu iktidar biçimini kavramaya odaklamıştır (Foucault, 2007, s. 93). Foucault'ya göre yeni iktidar iki unsur üzerinden kendini kurar: birincisinde disipline etme amacıyla itaat- yararlılık ikilisini merkeze alır. Tek tek bireylerden ziyade nüfusa yönelerek nüfusun biyolojik canlılığı denetim altına alınmak istenir. İkincisi ise biyo-iktidar üretim ve uygulamalarının bir toplamı olan biyo politikadır. Biyo-iktidar kapitalizmin erken evrelerinde açığa çıkmış olan üretim ilişkilerinin ve emek gücünün en etkin biçimde örgütlenmesine, organize edilmesine odaklanır. Bu aşamada disiplin tekil bedenlere yöneliktir. İktidar, kuralları koyar ve yasa koyucu olarak uymayanları alıkoyar. Ahlaklaştırma, ıslah, terbiye etme amaçları toplumun çıkarlarını da yansıtan öğeler olarak iktidar ile toplumu uzlaştırır görünür. "...Bedenin terbiyesi, yeteneklerinin artırılması, güçlerinin ortaya çıkarılması, yararlılığıyla itaatkarlığının koşut gelişmesi, etkili ve ekonomik denetim sistemleriyle bütünleşmesi, bütün bunlar disiplinleri şekillendiren iktidar yöntemleriyle sağlanmıştır: insan bedeninin anatomo-politikası" (Foucault, 2003, s. 102). Ancak biyopolitika, kapitalizm ve liberalizmin beraberliğinin güçlendiği 19. yüzyılda, tek tek bireylerin disipline edilmesi amaçlarını aşar: "... biyolojik süreçlerin dayanağını oluşturan beden merkez alınmıştır: Bollaşma, doğum ve ölüm oranları, sağlık düzeyi, yaşam süresi ve bunları etkileyebilecek tüm koşullar önem kazanmıştır; bunların sorumluluğunun yüklenilmesi bir dizi müdahale ve düzenleyici denetim yoluyla gerçekleşir: İşte bu da nüfusun biyo-politikasıdır." (Foucault, 2003, s. 102-103).

Biyo-politika nüfusu, sağlık, beslenme, doğum oranları, cinsellik gibi unsurlar ile yerel biyo-iktidar mekanizmalar aracılığıyla yönetir. Toplumun realitesi, sosyal politika araçları ve uygulamaları ile biyo-iktidarın üretim alanına dönüşür. Bu bağlamda Foucault biyo-politikanın bir biyo-iktidarlar toplamı olduğuna işaret eder. Biyo-politika tek bir amaç, tek bir merkez veya bir başka tekillikten değil bilakis farklı ilişkiselliklerin iktidarının çoğulluğundan kaynaklanır. Biyo-politika çoklu mekanizmaların birlikteliğine dayanır:

"...Disiplin özel bir iktidar tekniği olarak araştırmada öncelikli ilgi alanı iken; bireysel disiplin altına alınma, hukuki iktidar kavramının eleştirisinin zemini olarak işlev görmüş ve tekil kurumlar üzerinde yoğunlaşılması, araştırmayı devletin küresel çözümlenmesinden bilinçli olarak uzaklaştırmıştı. Önceden Foucault disipline dayalı mekanizmaların üretkenliği ile egemenliğin iktidarının negatifliğini karşı karşıya getirirken, şu durumda bir iktidar tekniği olarak disiplini, sadece beden terbiyesi değil, bunun yanında nüfusun da kontrolünü hedefleyen daha kapsamlı bir politik teknolojinin içine yerleştirir" (Lemke, 2016, s. 195).

Foucault iktidar dönüşümlerinde belli kırılma noktalarını referans alır. Bu kırılma noktalarından birisi 18. yüzyıl sonu, 19. yüzyıl başı ile beraber cezalandırma üzerinden yükselen iktidarın disiplin rejimine dönüşümüdür. Yasa-hükümler baskınlığı üzerinden gelişen "ölüm üzerindeki iktidar"dan, normların kuruculuğunda hayatın bir bütün olarak disipline edilmesi ve normalleştirilmesine dayanan bir iktidara geçiş yaşanır. Bu dönem birçok değişimin gerek siyasi gerek sosyal gerekse de ekonomik anlamda yaşandığı görülür. Dolayısıyla iktidarın dönüşümü konusu da tüm bu dönüşümlerin bileşkesi ve kesişim alanı olarak ele alınmalıdır. Ancak kapitalist ilişkilerin gelişimiyle beraber, iktidar ile ekonomik ilişkilerin baskın ilişkiselliğini öne koymak bu nedenler içerisinde en yol açıcı ele alma biçimi olacaktır. Disiplin, denetim ve liberalizm kesişimi ise bu nedenlerin nedeni olarak öne çıkan ilişkiyi daha da berrak hale getirmektedir. "Foucault'a göre biyo-iktidar yaşama iki ana biçimde müdahale eder: insan bedenine bir makine olarak yaklaşan birinci biçimi 'disiplinci' bir iktidardır. Foucault'nun 'bedenin anatomo-politiği' olarak adlandırdığı bu

biçimin amacı, insan bedenini disipline etmek, yeteneklerini geliştirmek, daha verimli ve uysal kılmak ve ekonomik denetim sistemleriyle bütünleştirmektir. 'Nüfusun biyo-politiği' olarak adlandırdığı ikinci biçimi ise bedene bir doğal tür olarak yaklaşıp ve nüfusu düzenleyici bir denetim getirir" (Foucault, 2005, s. 16-17).

Cezalandırma biçimlerinin "ibret verme" amacıyla halka açık yapıldığı dönem 19. yüzyılın başında sona ererken suç-suçlu mefhumuna bilme iktidarının eşlik ettiği disiplinci mekanizmalar devreye girer. Hedef, artık beden değildir, onu aşkın biçimde bilincin sorgulanması ve onun oluştuğu atmosferin kendisi hedeflenir:

"Artık yalnızca 'Bunun faili kimdir?' diye sorulmamakta, aynı zamanda 'Bunu meydana getiren nedensel süreç işe nasıl dahil edilmelidir? Failin bu süreçteki yeri nedir? Köken nedir? İçgüdü, bilinçdışı, ortam, kültür?' diye sorulmaktadır. Artık yalnızca 'Bu ihlalin yaptırımı hangi yasada yer almaktadır?' diye sorulmamakta, aynı zamanda 'En uygun çözüm hangisidir? Öznenin gelişimi nasıl öngörülebilir? En kesin olarak hangi şekilde ıslah edilebilir?' diye sorulmaktadır" (Foucault, 2019, s. 54).

Buradaki amaç bir bedel ödetme ve baskılayıcı değildir. Toplumun düzenleniş amaçlarında bir farklılığa işaret eden iktidar dönüşümü söz konusudur: "Sonuç olarak, cezalandırma sanatı disiplinsel iktidar rejiminde ne kefareti ne de hatta tam olarak bastırmayı hedeflemektedir. Birbirlerinden iyice ayrı beş işlemleri devreye sokmaktadır: Bireysel eylemleri, performansları, hal ve gidişleri, aynı anda hem bir kıyaslama alanı hem bir farklılaştırma mekanı hem de izlenecek bir kuralın ilkesi olan bir bütüne göre değerlendirmek" (Foucault, 2019, s. 272). Dolayısıyla ihtiyaçları sürekli canlı tutulan öznenin kırılabilirliği, gelişimini organize eden, ön görülebilir hale getiren, yerini tayin eden sosyal politik araçlarla hem sürekli bu yönetimselliğe muhtaç hem de "ıslah" yoluyla düzenlenebilir bir alana dönüşmektedir.

2.Yönetimselliğin Unsuru Olarak Sosyal Politika

Foucault, iktidarın merkezsizliğine rağmen nasıl işlediği sorusuna da biyo-iktidar ve biyopolitik kavramları ile cevap verir. Biyo-iktidar pratikleri ve diğer pratikler ile ilişkileri, gelişimi gibi sorular kavramların çoğulluk içeriği ile açıklanmaya çalışılır. Foucault bu noktada kesişim noktalarından biri olan liberalizm, yönetimsellik, devlet aklı, disiplin, kontrol, denetim, ceza, polis devleti gibi kavramlar ile aslında yönetim meselesinin kavramsal çerçevesini oluşturan şeyin ne olduğuna odaklanır. Örneğin, "Foucault'ya göre, devletin kendi özü yoktur, devlet daha çok yönetim pratiğinin bir işlevidir. Yönetim bir kurum değil bir dizi pratikler ve rasyonelitelere ve Foucault buna yönetimsellik (governmentality) ya da 'yönetme sanatı' demektir" (Newman, 2006, s. 134). Somut tek bir varlığa işaret etmeyen bir kavram olarak var olan yönetimselliğin nasıl ussallaştırıldığı açıklanması gereken bir husustur. Dolayısıyla devlet, bir kurum olarak marjinal bir iktidar biçimi değil, dinamik süreçlerin bütünüdürün getirisi olan yönetim biçiminin gelişim ilişkilerine dahildir. Bu açıdan Foucault "...Devlet, tarihin bir noktasında tohumları atılmış ve kendi dinamizmiyle büyüyerek o tarihi 'soğuk bir canavar' gibi kemirmeye başlayan bir tür doğal-tarihsel veri değildir. Hayır, devlet soğuk bir canavar değil, belli bir yönetim biçiminin ortaya koyduğu ilişkiler bütünüdür." der ve esas meselenin yönetim biçimi olarak gelişimini izlemekte olduğunu dikkat çeker. Devletin tarihçesi, nasıl alanlara yayıldığı, yeni pratiklerini nasıl ortaya attığı ve uygulama alanı geliştirdiği sorularına odaklanmak gerektiğini hatırlatır (Foucault, 2015, s. 8). Bu sorgulamaları 16.yüzyıla bağlı olarak gelişen "devlet aklı" kavramı ile yapan Foucault, aynı dönemdeki devlet sınırlarının bu bağlamdaki politik, ekonomik ve sosyal işlevlerine de eğilerek sorgulama alanını genişletir. Daha sonra bu

sorgulama alanında devlet aklı yerine çağının belirgin özelliği olarak ortaya çıkan liberalizm kavramı baskın olacaktır. Merkantilist devlet yapısı ve gerektirdikleri çerçevesinde oluşan bir yönetim biçimi için değerlendirmelerini yapmış olsa da Foucault, bir yönetim biçiminin somut olarak ortaya çıkışının devlet gücünün artışı ile mümkün olduğunu söylemesi bakımından günümüz açısından da geçerli bir tartışmaya işaret eder. Üç ilke devlet gücünün artırılması ve yönetimin somutlaşması için gerekli görülür: "Bu ilkelerin ilki devletin parasal birikimle zenginleşmesi, ikincisi nüfus artışıyla kuvvetlenmesi, üçüncüsü de dış kuvvetlerle sürekli olarak belli bir rekabet içinde olmasıdır" (Foucault, 2015, s. 7). Yönetimsellik, üç konu kapsamında ele alınır:

- “1. Hedefi nüfus, temel bilgi biçimi ekonomi politik ve esas teknik araçları güvenlik aygıtları olan bu çok spesifik ama karmaşık iktidar biçiminin uygulanmasını sağlayan kurumlar, prosedürler, analizler ve düşünceler, hesaplar ve taktiklerden oluşan bütün.
2. Bir yanda tüm spesifik yönetim aygıtları dizisinin oluşumu, öte yanda da tüm bir bilgi bileşiğinin gelişimiyle sonuçlanan ve yönetim olarak adlandırılabilir bu iktidar türünü uzun bir süre içinde ve tüm Batı’da diğer tüm biçimler üzerinde üstünlük kurmaya götüren eğilim.
3. On beşinci ve on altıncı yüzyılda idari devlete dönüşmüş olan orta çağ adalet devletinin yavaş yavaş yönetimselleştiği süreç ya da sürecin sonu.” (Lemke, 2016, s. 209).

Örneğin Türkiye’de 1960-1980 yılları arasında sanayileşmenin hız kazanmasıyla istihdam ve bununla ilişkili olarak çalışan hakları hız kazanmıştır. Ancak formel alanla sınırlı kalan gelişmeler enformelleşmeye ve enformel alandaki sorunlara çözüm üretmeye yansımamıştır. Dahası, yoksulluk, güvencesizlik gibi sorunlara ilişkin devlet müdahalesi yine bireysel ilişkiler ve enformel düzeyde kalmıştır. Devlet, tek parti döneminden itibaren güvencesizlik sorununu parasal birikim ve buna bağlı zenginleşme hedefi karşısında tali saymaktadır. Yoksulluk başta olmak üzere güvencesizlikle mücadele söz konusu olduğunda ilk öne sürülen “kaynak yetersizliği” gerekçesi ile süreç, sorunun çözüm yükü nüfusun sırtına yüklenerek yönetilmektedir (Buğra, 2008, s. 158-159). Devlet doğrudan müdahale eden kimliğinden sıyrılarak süreci idare eden misyondadır. Türkiye’de devlet, kaynaklarını büyümenin öncelendiği şekilde kullanmakta ve bunun sonucunda gelirlerin artışına bağlı olarak yoksullaşma, güvencesizlik gibi sorunlara kaynak aktaracağı bir stratejiyi benimsemektedir. Bu yaklaşım, sosyal politika uygulamaları açısından dolaylı yaklaşım olarak tanımlanmaktadır. Ekonomik büyüme adına tolere edilebilir düzeyde tutulan yoksullaşma, nüfus üzerinde her açıdan bir denetimi de mümkün kılmaktadır. Ekonomik büyüme istihdam yaratan, eşitsizlikleri azaltan, yoksulların gelirlerini arttıran, kayıt dışılığı ve güvencesizliği ortadan kaldıran bir sonuca götürmemektedir. Bilakis güvencesizlik unsurlarına yenilerini de ekleyebilmektedir. Örneğin kadın işgücünün mevcut ataerki kültürel yapıdan kaynaklı dezavantajlı durumu fırsat olarak görülürken, güvencesiz, enformel, ucuz ve örgütsüz olması neredeyse bir norm halindedir. Bunlara karşı mücadelede doğrudan bir yaklaşım gösterildiği de söylenemez (Aktan & Vural, 2002, s. 2). Doğrudan yaklaşımın temel alındığı sosyal politika uygulamaları ise kaynakların yeniden dağıtımını içeren, sağlık, eğitim ve istihdam gibi ihtiyaçların karşılanmasının güvence altına alınmasını sağlayan ve bu kaynaklara ulaşım konusunda politikaları gerektirmektedir. Güvencesizliğin yönetimine ve nüfusun asgari imkanlara erişmesine dayalı idareci bir kamu anlayışından bu bakımdan farklılıklar içerir (Şenses, 2003, s. 327). Doğrudan yaklaşım uygulamalarına çoğunlukla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu(SYDTF) gösterilmektedir. Ancak sınırlı da olsa, önemi güncelliğini koruyan yardım uygulamalarının pek çok açıdan, birçok sosyal politika uygulamalarında olduğu gibi bir biyoiktidar aracına dönüşmüş olduğu görülmektedir. Muhtaçlığın referans alındığı yardım

uygulamaları bireyleri yardımlara bağımlı hale getirirken bu uygulamaların siyasi, ideolojik amaçlar doğrultusunda kullanılmasına da yol açan bir istismar alanına da dönüşebilmektedir. Sosyal güvenceye temel düzeyde erişimin formel sektörde çalışmaya bağlandığı Türkiye’de, geniş bir enformel çalışan nüfus yardımlara erişmeye ve bir güvence kazanmaya çabalamaktadır. Aile içi dayanışmaya devredilen sosyal koruma ihtiyacının giderilmesi, sosyal korumanın bir hak statüsü ile uygulanmasının da engellerini oluşturmaktadır (Gökbayrak, 2017, s. 71-90).

Küresel düzeyde ise yönetimselliğin ilkeleri daha geniş sınırlarda işlerlik kazanır. Devletin, bir başka devletin veya devletlerin üzerinde zenginleşmesine bağlı olarak yükselen bir güç olarak ele alınabileceği koşullar 19. yüzyıldan itibaren dönüşüme uğrar. "... sonuçları bugün hala süregelen bir tablo oluşmaya başlıyor. Burada yeni bir Avrupa fikri şekilleniyor...Güçlerden birinin diğerlerine baskın çıkmaması için kurulmuş klasik denge Avrupa'sı da değil. Ortaklaşma, bir zenginleşme Avrupa'sına geçiliyor." (Foucault, 2015, s. 47). Bu bakımdan dış ilişkilerin yönetimsellik biçimi, devletler arası rekabet olmaktan uzaklaşarak ortak payda vurgusu öne çıkar. Denge ve ortak çıkarlar, devletler arasında daha verimli bir yönetim pratiği olarak görülür. Örneğin yükselen Avrupa dengesi ve Avrupalı devletler arasında birlik fikri buraya dayandırılır. Komşu devletin zenginleşmesi, diğer komşu devletin de zenginleşmesi amacına hizmet eder. Dolayısıyla karşılıklı zenginleşme fikri diğerinin fakirleşmesi uğruna zenginleşme fikrinin yerini alır. Bu durum devletin rol ve pozisyonunu değiştiren bir yönetim biçimine işaret eder. Ancak bu durum küresel düzeyde bütünen iyimser bir ortaklık olarak okunamaz. Küresel düzeyde yaşanan bloklaşmalar eşitsizlikleri de körükleyen bir küreselleşme sürecini de yansıtmaktadır. Ortak bir Avrupa'nın dünya devletleri ile ticareti ve ortak zenginleşme fikrini yansıtan "emperyal" ve liberal konsept birlikte yol alır. Ancak liberal konseptin de değişimini yansıtan uğraklar vardır. Piyasa adına nüfusun ve ülkelerin sosyopolitik açıdan düzenlenmesi ve dengelenmesi için yapılan kalkınma planları, programlar ve sosyal haklara yönelik sözleşme ve çerçeveler bunun bir parçasıdır (Lemke, 2015, s. 24-26). Gerek ulus-devlet gerekse küresel düzeyde yaşanan güvencesizleşme, yoksulluk gibi sorunlara karşı düzenleyicilik rolü sosyal politikalar aracılığıyla somutlanmaktadır. Sosyal politikanın burada hangi kavrayış ile ortaya koyulduğu önem taşımaktadır. Foucault erken dönem liberal kavrayışlarla neoliberal anlayış arasında iki farka dikkat çeker. İlki devlet ile ekonomi arasındaki ilişkinin yeni bir tanımının yapılmasıdır. "Neo-liberal kavrayış... Klasik liberalizmin aksine devlet artık piyasanın serbestliğini sınırlayıp belirlemez; bunun yerine, piyasanın kendisi devletin düzenleyici ve tertipleyci ilkesini temsil eder" (Lemke, 2015, s. 25-26).

Piyasa hem devleti hem de toplumu düzenleyici bir unsur olarak aslında şuna işaret eder: ekonomi salt kendi içinde bir etkileyen değil, toplumsal değişkenlerden de etkilenen bir öğedir. Bu bakış açısı, piyasanın kurallarını öğrenmek ve ona uymayı önüne hedef olarak koyan devlet aklını değil tüm toplumun piyasaya göre şekillenmesini amaçlar. Ekonomik gelişim sağlandıkça toplumun durumunun iyileşeceği fikri veya tersinden toplumun piyasanın içerebileceği biçimde gelişiminin ekonomik büyümenin koşulu ve toplumun refahı anlamına gelmesi biçimindeki beşeri sermaye fikri biyopolitikanın kapitalizm ile kesişim alanlarından birini oluşturur. Bu açıdan bakıldığında üçüncü dünya ülkelerinin durumunun beşerî sermayelerinin gelişmişlik düzeyi ile açıklanması bu kesişime tekabül eder (Foucault, 2015, s. 194) . Klasik anlamdaki toprak, sermaye ve çalışma süresi ve işçi sayısı gibi emek kavramlarını değil, "yalnızca beşerî sermayenin içeriğine dair incelikli bir analizle, beşerî sermayenin nasıl arttırıldığıнын, hangi sektörlerde arttırıldığıнын, beşerî sermayeye yatırım amaçlı kullanılan unsurların incelenmesiyle bu ülkelerdeki hakiki ekonomik büyümeyi kavrayabiliriz" (Foucault, 2015, s. 195). Dolayısıyla yatırım alanlarının fiziki sermayeden beşerî sermayeye kayması,

geri kalmış ülkelerin yeterince beşerî sermayelerinin gelişmemiş olması fikrine dayandırılmaktadır. Neoliberalizmin, piyasa ekonomisini düzenleme biçiminin ekonomik alanlardan farklı ilişkilere bu biçim altında kaydığı görülür. Analiz ve önerilerde sosyal politik içeriğin çevre, sosyal ilişkiler, bireyin yaşam ve gündelik ilişkilerine doğru yaşanan bu genişleme söz konusu ekonomik olmayan unsurların ekonomik alanın tamamlayıcısı olarak görülüp devletin düzenleyiciliğini öngörür. "Amerikan neoliberalizmde, ekonomik piyasa yapısının para mübadelesinin de ötesine geçecek oranda yaygınlaştırılması, bir anlaşılabilirlik ilkesi, sosyal ve bireysel davranışların çözümlenmesinin bir ilkesi olarak işliyor" (Foucault, 2015, s. 200).

Biyopolitik bir işlev olarak "sosyal sermaye" son yıllarda uluslararası düzlemde ortaya atılmış sosyal politika kapsamında bir çözüm önerisidir. Bir kültürel kimlik oluşturmak ve toplumsalın bir bütün olarak durmasının gereklerini içeren şemsiye bir kavram olarak görülmektedir. Buna uygun norm ve davranış kalıplarının sosyal kurumlar aracılığıyla yayılmasını ve sürekli üretilmesini destekleyen bu çözüm önerisi esasında tüm toplumu piyasanın işleyişine göre şekillendirme aracı olarak rol oynamaktadır. Örneğin, Dünya Bankası yoksulluğun sosyal sermaye ile çözüleceğini ileri sürmektedir. Gerek birincil toplumsal dayanışma ağlarının (aile, komşuluk, cemaat, etnik bağlar vb.) gerekse de bir ilişki biçimi olarak sevgi, hoşgörü, yardımseverlik gibi kavramlar sosyal sermaye çözüm önerisine yerleştirilmektedir. Bir yandan yoksulluk sorunu "kendine yardım" ilkesi ile yerel ağlara havale edilirken diğer yandan bunun geliştirilmesini öngören NGO'lar, sivil kuruluşlar gibi oluşumlar dış destek olarak devreye sokulmaktadır (Akdoğan, 2002, s. 72; Özdek, 2002, s. 13; Özügurlu, 2002, s. 65). Piyasanın "müdahale edilemez" ancak sorun alanları içerisinde "çözüm normları" üretebilir olduğu fikri küresel çapta biyopolitikanın bir yüzü olarak sosyal politika aracılığıyla yayılır. Söz konusu birincil toplumsal ağlara geri dönüş mü yapıldığı sorusunu akla getiren bu dönüşümler iktidarın çoklu alternatifler üzerinden değişen yüzünü ve biyopolitik yüzünü yansıtmaktadır. Sosyo-kültürel farklılıkların, ulus devlet gelişim düzeylerinin farklılıklarının neoliberal "kalkınma" kapsamında bir sorun olarak düşünülmesi küresel yönetimsellik biçimlerine işaret etmektedir. Farklılıkların içerildiği bir neoliberal piyasa mekanizması, meşrulaştırıcı bir rol oynayacağından bu bağlamdaki sosyal politika müdahaleleri giderek daha da önem kazanmaktadır.

Sosyal ve bireysel davranışların ekonomik piyasa yapısının yayılımını üretecek bir "özgürlük alanı" ile beraber denetlenebilir olması da liberalizmin gereklerinin önemli bir parçasıdır. Denetim, bireylerin ve toplumun risk altında olduğu fikrinden ve somut tezahürlerinden türetilir. Foucault'nun bunu "Liberalizmin kendisine biçtiği rol, hep bu tehlike kavramının etrafında, bireylerin özgürlüğü ve güvenliği arasında her an hakemlik edeceği bir mekanizma yaratmak." diyerek risk faktörünü canlı tutan yönüne ve "Esasında liberalizm, aynı zamanda hem çıkarları temelden manipüle eden bir yönetim sanatı olup, hem de bunu yaparken madalyonun öteki yüzündeki, bireylerin ve toplumun tehlikelerden korunması için devreye soktuğu güvenlik-özgürlük mekanizmalarını, ya da güvenlik-özgürlük oyununu yönetmekten kaçınamaz" şeklinde de yönetim aracına işaret ettiğini görüyoruz (Foucault, 2015, s. 56). Kolektif özgürlüklerin bireyin özgürlükleri veya bireysel davranış özgürlükleri ile kesiştiği alanda yönetimselliğin bir ilkesi olarak devletin denetim mekanizmaları devreye girer: çalıştığı kurum ile işçi arasında çıkan sorunlar, kaza, hastalık, emeklilik tehlike kavramı etrafında örgütlenir. Yönetimsellik ve devlet, biyo-politika alanında oluşan bu sorunlar aracılığıyla kendini somutlaştırır. Revel bu yönetimselliği nüfusun işgücü sürekliliğinin güvencesi olarak denetlenip planlanması bağlamında değerlendirir:

"Denetim, bireyi, onu yalnızca bireyliğin düzeyine özgü olmayan bir şeyle -nüfusların üretimi- bütünleştirmek amacıyla dönüştürmek ister. Öyleyse, niçin iktidar için nüfuslar gereklidir? Bunun yanıtı şudur: bireyleri daha geniş bir bütün içinde yeniden eklemek gerekir, ama bu yeniden eklemeye artık yalnızca serilerin yaratılması (hastane, tımarhane, ordu, vb.) yoluyla bireylerin homojen dağılımı şeklinde uzamsal çeşitlemeyle sınırlı kalmaz. Bireylerin seriler halinde homojen dağılımının amacı, iktidar açısından her zaman korkutucu özneleştirme olgularının ele geçirilmesini engelleyen bir evrenselcilik modelinin dayatılmasıydı. Oysa, nüfus, kökten farklı bir gerekliliğe, sanayi üretiminin ve liberal sistemin temel ögesi olan şeyin -iş gücünün sürekliliğini- üretme, denetleme ve güvence altına alma gerekliliğine karşılık verir" (Revel, 2006, s. 149).

Toplumsalı kaplayan biyopolitika bu bağlamda devlet ve yönetsellikle biyo-iktidarların çokluğunun oluşturduğu bir bütünü işaret eder. Biyo iktidarların hangisinin önemli olarak öne çıktığı sorusu ise biyopolitik olarak toplumsal alanın içinden tarif edilir. Dolayısıyla disiplin ve denetim, iktidarın bireylerin baskı altına alınmasının öğeleri olmaktan çıkar. Liberalizm ve neoliberalizm düzeyi, bireysel ilişkilerin özgürlük alanını genişletir ve ilgisini ekonomik olarak görünmeyen alanlara kaydırarak, çevre sorunları, sosyal ilişkiler gibi alanlarda farklı biyo iktidar üretimlerinin yönetselliğine odaklanır. Toplumun tümünün ekonomik olarak işlemeyen görünen bu alanları düzenleme yönetselliği aracılığıyla çoklu ve canlı iktidarlar temelinde sürekli olarak yeniden üretimine odaklanır. Bunun temel aracı olarak evrensel normlar oluşturulur (Lemke, 2013).

Son dönemlerde yoksulluk çalışmalarında eğilimin toplumu çeşitli gruplara ayırmak biçiminde olduğu ve "risk", "tehlike" nosyonunu öne çıkararak yoksulluğun grupların kendine içkin bir nitelik olduğunu vurguladığı görülür. Bunun karşısında ise, uluslararası kuruluşların toplumu "garantiye alma" misyonunu üstlendiği bir durum ortaya çıkmaktadır. Kadınlar, çocuklar, engelliler, göçmenler, azınlıklar ve bunlar gibi sosyal dışlanmanın konusu olan grupların "zayıf ve duyarlı" olmalarının yoksulluklarının temel nedeni olarak sunulduğu görülmektedir (OECD, 2001, s. 41). Dünya Bankası'nın tanımına göre de yoksulluk, güçsüz olmak, zayıf ve duyarlı olmak gibi unsurların bileşiminden oluşmaktadır (World Bank, 2000, s. 15). Uluslararası kuruluşlar (WB, OECD, UNDP, UNCDF) bu bağlamda yoksulluğu yeniden tanımlayarak "yapabilirlik" yoksunluğu biçiminde ele almaktadırlar. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) "yapabilirlik" kavramından hareketle "insani yoksulluk" (human poverty) kavramına referans vermektedir. Bu yaklaşımda yoksulluk, yaşam süresinin uzun olması, sağlık imkanlarından yararlanma, bilgiye erişim, ekonomik kaynaklara ve topluluk katılımı gibi temel yapabilirlik ölçütlerinden uzaklık anlamına gelmektedir. Birleşmiş Milletler Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Haklar Komitesi yoksulluğu, bu tanımlamalara insan haklarının evrenselliği ilkesini de katarak çerçeveyi genişletir (UNCDF, 2003, s. 33).

3.Hardt ve Negri'de Çokluk, Biyo-iktidar ve Biyo-politik Bağlamında Oluşumlar: İmparatorluk

Hardt ve Negri, biyoiktidar ve biyopolitik kavramsallaştırmalarını küreselleşmenin yarattığı etkiler ve dönüşümler bağlamında yeniden ele alırlar. Küreselleşme sürecinin yarattığı egemenlik biçimini "imparatorluk" ve bunun karşısındaki toplumsal zemini barındırdığı olanaklar ve çatışmalar bağlamında "çokluk" olarak tarif etmektedirler. Analizlerini öncelikle küreselleşme sürecinin kabulü ile başlatırlar: "Küreselleşme sürecinin geri döndürülemez olduğunu ve onun karşısına uygun ve yerinde siyasal araçlar çıkarmak gerektiğini kabul etmemiz gerekir. Şu var ki, şu an Amerika Birleşik Devletleri'nin siyasal yaşamına egemen olan siyasal biçimler, halen sürmekte olup dönüşümlerle başa çıkabilecek güçte değildir. Demek ki, İmparatorluk ve İmparatorluğun analizi sorunu, her ne pahasına

olursa olsun gündeme getirilmelidir" (Negri, 2013, s. 14). Küresel yayılma sürecini emperyalizm kavramı ile tanımlamayı reddeden Hardt ve Negri uluslararası, ulus-üstü, ulus-aşırı kuruluşların, şirketlerin, STÖ'lerin ortak hareket ettiği ve ulus devlet etkinliğinin azalmasıyla bu ortak hareketin ulus devlet sınırlarıyla belirlenemediğine işaret eden yeni bir küresel sisteme işaret eder. Bu yeni küresel sistem, imparatorluk kavramı ile açıklanır. İktidar, bu hali ile ulus-devlet çerçevesinde açıklanamadığından analizlerin de bu çerçeveyi aşması gerektiğini ifade ederler. Küresel düzeyde iktidarın açıklanmaya muhtaç olduğunu vurgularlar. Küresel düzeydeki kapitalist örgütlenme bir uzlaşma alanı olarak iktidarların bulunduğu ve imparatorluk biçiminde örgütlendiği günümüz durumunun iktidar ile etiği örtüştüren ve bu yolla evrensellik kazandıran yönünü de vurgu yaparlar.

"Her tüzel sistem bir biçimde özgün bir değerler dizisinin billurlaşmış halidir, çünkü etik her tüzel kuruluşun maddiliğinin bir parçasıdır; ama İmparatorluk -ve özel olarak Roma emperyal hak geleneği- etik ile tüzelin örtüşmesini ve evrenselliğini uç noktaya taşıması bakımından eşsizdir: İmparatorlukta barış vardır, İmparatorlukta bütün insanlar için adalet garantisi vardır. İmparatorluk kavramı tek bir şefin, toplumsal barışı idame ettiren ve onun etik hakikatlerini üreten birleştirici bir gücün yönettiği küresel bir konser olarak sunulur" (Hardt & Negri, 2012, s. 34-35).

Küresel kapitalizmin ulus devletleri aşan egemen niteliği biçiminde oluşan ortak ve uzlaşım kurumları, bir emperyal müdahale biçiminde işlemez. Emperyal müdahale birilerinin yönlendirmesi ve somut olarak zorun bir aracıdır. Ancak imparatorluk kendini, mevcut çatışmaları içerecek biçimde evrensel bir çözüm olanağı olarak sunar. Yani aslında talep edilen bir durum olarak konumlanır.

"Emperyal orduların bütün müdahaleleri zaten var olan bir çatışmaya karışan bir ya da birden çok tarafın ricasıyla olmuştur. İmparatorluk kendi iradesiyle doğmuş değildir, aksine var olması istenmiş ve çatışmaları çözme kapasitesi temelinde kurulmuştur. İmparatorluk ancak mevcut çatışmaları çözmeyi amaçlayan uluslararası konsensüsler zincirine dahil olduğu zaman oluşur ve imparatorluğun müdahaleleri ancak o zaman tüzel açıdan meşru hale gelir... İmparatorluğun yayılması, çözmeyi amaçladığı çatışmaların iç seyrine bağlıdır. O halde, İmparatorluğun ilk görevi kendi iktidarını destekleyen konsensüsler alanını genişletmektir" (Hardt & Negri, 2012, s. 40)

Uluslararası veya küresel düzeyde çatışmalar olmaz ise imparatorluğa da ihtiyaç yoktur. Bu bakımdan ulus devletlerin iç işleyişleri de imparatorluğun müdahale alanıdır. Kendini evrensel normlar üzerinden kuran bu yönetimsellik tüm dünya için söylem geliştirme iktidarına da sahiptir. Hardt ve Negri (2012, s. 322-324), imparatorluğun üç iktidar biçiminin dengeli varlığı üzerinde var olduğunu ifade eder. Birinci katmanda ve piramidin tepe noktasında küresel bağlamda zor gücünü tekeline almış olan ABD vardır. Ancak ABD, diğerleriyle ortak hareket etmeyi tercih eden bir süper güç olarak konumlanır ve BM şemsiyesi altında bu ortaklığı tesis eder. Piramidin aşağı doğru genişleyen birinci katmanda ancak ikinci düzlemde ulus devletler ve bunları birbirlerine bağlayan G7, Paris ve Londra kulüpleri, Davos gibi oluşumlar yer alır. Yine ilk katmanın iyice genişleyen üçüncü düzleminde küresel çapta kültürel ve biyo-politik iktidar kullanan heterojen birlikler bulunur. İkinci katmanda, ulus aşırı şirketler ve küresel ağları, teknoloji akışı, sermaye akışı, nüfus akışı gibi ağlar yer alır. Ulus devletler bu katmanda da yer alır ancak işlev bakımından ayrı özellikler gösterir: küresel hegemonik güçlerle politik aracılık, ulus aşırı şirketlerle pazarlık ve gelirin kendi sınırlı toprakları içinde biyo-politik ihtiyaçlara göre yeniden bölüşümü. Piramidin üçüncü katmanında ise, "küresel Halk"ın temsili görevini üstlenen örgütlenmeler yer alır. Bu örgütler halkın isteklerini, küresel iktidar yapıları içinde temsil edilebilir biçimlere dönüştürerek küresel sivil toplum yapıları birimleridir. Bu

yeni küresel oluşuma medya ve dinsel kurumlar gibi geleneksel oluşumlar da dahildir. Ancak küresel sivil toplum içindeki en önemli güç NGO'lar (hükümet dışı örgütler- non-governmental organizations) ve STK'lardır (sivil toplum kuruluşları). Bugün karşımıza çıkan İmparatorluk da bu üç iktidar biçimi arasında bulunan işlevsel bir denge üzerine kurulmuştur: "iktidarın monarşik birliği ve küresel kuvvet kullanma tekeli; ulus-aşırı şirketler ve ulus devletler kanalıyla aristokratik eklemlemeler ve çeşitli türden STK, medya örgütleri ve diğer 'halkçı' örgütlerin yanı sıra yine ulus-devletler biçiminde karşımıza çıkan demokratik-temsili comitia'lar" (Hardt & Negri, 2012, s. 327).

Son zamanlarda sosyal politik uygulamaların bu oluşumlar üzerinden yükselmesi de rastlantısal değildir. Küreselleşme sürecinin ortaya çıkardığı "imparatorluk"ta farklılıkların bütünleştiği "çokluk"un yönetim biçimi başka bir duruma verili koşullarda imkan tanımamaktadır. Yerel düzeydeki farklılıklar küresel çapta benimsenme ve meşrulaştırılma ihtiyacı duyan neoliberalizmin entegrasyonu sürecini sekteye uğratmaktadır. Diğer yandan imparatorluk hali kendi anti tezini çokluk olarak barındırmaktadır. Bu bağlamda çokluk olarak var olma biçimi ona uygun üretimleri zorunlu olmakta, çoğul araçlar ile içerilmeye çalışılmaktadır.

SONUÇ

Sosyal politika, günümüzde liberalizmin tüm sorumluluğu bireye yüklediği bireysel "özgürlükler" ile kolektif özgürlükler alanının kesişim alanındaki biyo-iktidar biçimi olarak şekillendirilmektedir. Bu durumda, iktidarın zor araçları ile yönetme, denetleme niteliğinin yerine bireyin mümkün olduğunca her şeyden "özgür" kılındığı ve açık olduğu risk ve tehlikelerin biyopolitikanın bir unsuru olarak biyoiktidar üretmektedir. Sosyal politika da uygulanma araçları bakımından biyoiktidar aracına dönüşmektedir. İktidarı her yerde üretmek adına sürekli kırılma ve güvenlik araçlarına olan ihtiyaç canlı tutulmaktadır.

Sosyal politikanın neoliberal açıdan konumu bu anlamda tüm ihtiyaç sahiplerinin sürekli risk altında oldukları gerçeğini canlı tutarak ve diğer yandan taleplerini içerilmeci bir mantıkla kendi söylemlerine dönüştürerek biyoiktidar alanının bir biçimi olmaktadır. Hak yerine yardım, yapısal sorunların çözümü yerine kısa vadeli programlar, uluslararası hedeflere yönelik projeler biçiminde sunulan politikalarda ve kamunun yeniden dağıtıcı rolünün yokluğunda bunları görmek mümkündür. Daha fazla güvence ve korunmadan faydalanabilmek ve sunulan tüketim standartlarına erişmek adına kitlelerin, mevcut kapitalist düzenin bağımlı, denetimli ve belli bir disiplin altındaki öğeleri olmaya devam etmesi sağlanmaktadır. Koruma, fırsatlar, riskten uzaklık giderek daha fazla bireylerin veya yerel toplulukların kendilerine özgü değişimleri ve uyumlaşma süreçlerini gerçekleştirmelerine bağlanarak her türlü özgürleşmenin bu kulvarda mümkün olduğu mistifikasyonu yaratılmaktadır. Tüm bireylerden finansallaşmaya devam eden güvencelerden yoksun olmalarına karşılık, piyasanın yönetimine uygun biçimde kolektif özelliklerinden sıyrılarak birer girişimci gibi davranmaları ve işgücü piyasası açısından sömürülebilir nitelikler kazanmalarını bir hedef olarak koymaları beklenmektedir. Ancak bu biçimde formel çalışan kesime dahil olabilecekleri vaat edilmektedir. Norm halini alan güvencesizlik politikalarıyla bireylerin içinde buldukları koşulları verili kabul etmesi sağlanmaktadır. Normlarla, iktidarın bir gerçeklik üretimi olarak varlığı sağlanmaktadır. Haklara yapılan vurgular, iktidarın sınırlandırılabilirliğini ifade etse de bundan ziyade onun çizdiği sınırlar içinde bir "özgürleşme", "kurtulma" "güvende olma" ve "korunma" vaadi ile iktidarın gerçeklik üretiminde önemli bir rol oynamaktadır. Yönetimsellik, baskı ve zor araçları ile

değil, hastalık, kaza, yaşlılık vb. risk unsurlarına karşı güvence altına almayarak sağlanmaktadır. Denetim ve düzenleyicilik, piyasa adına yapılmayı aşarak kamunun piyasa gibi hareket ettiği bir düzlemde gerçekleşmektedir. Bu güvencesizlik iktidarın her yerde sürekli canlı olmasının bir yolu haline gelmiştir. Bir taraftan bireyselleşmenin “özgürleşme” olduğu vurgusu günümüz dünyasının iddiası iken diğer yandan ise birey olarak var olmayı güçleştiren güvencesizleşme ve yoksullaşma koşulları toplumları sıkıştırılmaktadır. Aile gibi geleneksel korunma ve dayanışma mekanizmalarına olan ihtiyaç güvencesizleşmeye paralel olarak artarken, bu alandaki sosyal politikalar da bireyi o alana bağımlı hale getirmektedir. Nüfus içindeki güvencesizleşmenin çözüm yolları ortaya konulmamakta, sosyal politikalar aracılığıyla sürecin yönetimi bir çözümmüş gibi yansıtılmaktadır. Bunlara ek olarak küresel düzeyde neoliberal politikaların baskınlığına paralel artan güvencesizleşme neoliberal devletin meşruiyetini tartışmalı hale getirmesi riskini de barındırmaktadır. Bu nedenle yerel düzeydeki farklılıklar küresel düzlemdeki kapitalist işleyişe tezat oluşturmakta, uzlaşma alanları sivil toplum yapıları gibi yollarla oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu yolla küresel düzeyde yerel halkların temsil edildiği algısı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu durum, yönetimselliğin bir parçası olarak neoliberal kavrayışla ortaya konulan sosyal politikaların biyoiktidar üretimine demokratik bir görünüm de kazandırmaktadır. Ancak hem yerel hem de küresel düzeyde güvencesizleşme ve güvencesizlik karşıtı hareketlerin artışı da göz ardı edilemez noktadadır. Dolayısıyla gelecekte, yoksullaşma başta olmak üzere, küresel salgın ve hastalıklar, iklim krizine bağlı sorunlar, istihdam sorunları gibi güvencesizliğin tüm unsurlarına ilişkin sosyal politikaların kamucu bir anlayışla ortaya konulmadığında sorunların bugün kadar yönetilemeyeceği de beklenmelidir.

ETİK BEYAN

Yazar(lar) çalışmanın tüm süreçlerinin araştırma ve yayın etiğine uygun olduğunu, etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine uyduğunu beyan etmektedir.

Araştırma etik izin gerektirmemektedir.

YAZAR KATKI ORANI

Çalışma tek yazarlı olup yazarın katkı oranı %100'dür.

FİNANSAL DESTEK

Bu çalışma mali olarak desteklenmemiştir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Çalışma tek yazarlı olup çıkar çatışması söz konusu değildir.

Kaynakça

- Akdoğan, A. A. (2002). Toplumsal sermaye: Yeni sağın küresel. Y. Özdek, & Y. Özdek (Dü.) içinde, *Yoksulluk, şiddet ve insan hakları* (s. 71-85). TODAİE.
- Aktan, C. C., & Vural, İ. Y. (2002). Yoksulluk: Terminoloji, temel kavramlar ve ölçüm yöntemleri. C. C. Aktan içinde, *Yoksullukla mücadele stratejileri*. Hak-İş Konfederasyonu Yayınları.
- Barbier, J.-C. (tarih yok). A Survey of the Use of the Term *précarité* in French. Şubat 2, 2019 tarihinde http://www.ceerecherche.fr/sites/default/files/webfm/publications/docdet_ravail/19-precarite-France.pdf/ adresinden alındı

- Bidet, J. (2016). *Foucault'yu Marx'la Okumak*. (Z. Cunillere, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Buğra, A. (2008). *Kapitalizm, yoksulluk ve Türkiye'de sosyal politika*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Castel, R. (2017). *Ücretli Çalışmanın Tarihi: Sosyal Sorunun Dönüşümü* (1 b.). (I. Ergüden, Çev.) İletişim Yayınları.
- Foucault, M. (2003). *Cinselliğin Tarihi* (10. b.). (H. U. Tanrıöver, Çev.) Ayrıntı.
- Foucault, M. (2005). *Özne ve iktidar*. (F. Keskin, Çev.) Ayrıntı.
- Foucault, M. (2007). *İktidarın gözü* (2 b.). Ayrıntı.
- Foucault, M. (2015). *Toplumunu savunmak gerekir* (7 b.). (Ş. Aktaş, Çev.) Yapı Kredi.
- Foucault, M. (2019). *Hapishanenin doğuşu* (8 b.). (M. A. Kılıçbay, Çev.) İmge.
- Gökbayrak, Ş. (2017). Değişen refah devletleri ve sosyal yardımlar. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 7(1), s. 71-90.
- Hardt, M., & Negri, A. (2012). *İmparatorluk* (7 b.). (A. Yılmaz, Çev.) Ayrıntı.
- Lemke, T. (2013). *Biyopolitika* (1 b.). (U. Özmakas, Çev.) İletişim.
- Lemke, T. (2015). *Foucault, yönetimsellik ve devlet* (1 b.). (U. Özmakas, Çev.) Pharmakon.
- Lemke, T. (2016). *Foucault'un modern yönetimsellik çözümlemesi* (1 b.). (Ö. Karlık, Çev.) Phoenix.
- Marcuse, H. (2010). *Tek Boyutlu İnsan* (4. b.). (A. Yardımlı, Çev.) İdea.
- Negri, A. (2013). *Porselen yapımı: Politikanın yeni bir grameri* (1. b.). (E. Koytak, Çev.) MonoKL.
- Newman, S. (2006). *Bakunin'den Lacan'a* (1. b.). (K. Kızıltuğ, Çev.) Ayrıntı.
- OECD. (2001). *The DAC Guidelines on Poverty Reduction*. OECD. Mayıs 15, 2023 tarihinde <http://www.oecd.org/> adresinden alındı
- Özdek, Y. (2002). Küresel yoksulluk ve küresel şiddet kısıcında insan hakları. Y. Özdek, & Y. Özdek (Dü.) içinde, *Yoksulluk, şiddet ve insan hakları* (s. 1-44). TODAİE.
- Özügürlü, A. (2002). Yoksulluk kavramına çöplükten bakmak. Y. Özdek, & Yasemin Özdek (Dü.) içinde, *Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları* (s. 175-192). TODAİE.
- Revel, J. (2006). *Michel Foucault: Güncelliğin bir ontolojisi* (1. b.). (K. Atakay, Çev.) Otonom.
- Robinson, W. (2010). The crisis of global capitalism: Cyclical, structural, or systemic? M. Konings içinde, *The great credit cash* (s. 289-310). London: Verso. Haziran 3, 2024 tarihinde <https://escholarship.org/uc/item/0w59m6vj#main> adresinden alındı
- Şenses, F. (2003). Yoksullukla mücadelenin neresindeyiz: gözlemler ve öneriler. F. Şenses, A. H. Köse, F. Şenses, & E. Yeldan (Dü.) içinde, *İktisat Üzerine Yazılar I: Küresel Düzen: Birikim, Devlet ve Sınıflar*. İletişim.
- UNCDF. (2003, kasım 1). *Empowering the poor*. MAYIS 18, 2023 tarihinde UNCDF: <https://www.uncdf.org> adresinden alındı
- World Bank. (2000). *World Development Report 2000/2001: Attacking Poverty*. World Bank. Mayıs 15, 2023 tarihinde <http://www.worldbank.org/> adresinden alındı